

Utökade möjligheter till förverkande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar som krävs för att genomföra EU:s direktiv om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen. Utskottet föreslår även att riksdagen antar regeringens förslag om utökade möjligheter att förverka utbyte av brottslig verksamhet vid brott som har samband med organiserad brottslighet.

Förslagen innebär att möjligheterna att förverka inte bara utbytet av ett konkret brott, utan även utbyte av en inte närmare preciserad brottslig verksamhet (utvidgat förverkande), utökas till att gälla vid fler brott. Utvidgat förverkande ska enligt förslaget kunna beslutas vid alla brott som har fyra års fängelse eller mer i straffskalan och som är av beskaffenhet att kunna ge utbyte. Utvidgat förverkande ska även kunna beslutas vid t.ex. brott som har två års fängelse eller mer i straffskalan om brottet har varit ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form.

Vidare föreslås utökade möjligheter att besluta om förverkande även utan samband med en fällande brottmålsdom och vissa anpassningar av möjligheterna att erkänna och verkställa förverkandebeslut från andra EU-medlemsstater.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:155 Utökade möjligheter till förverkande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Utökade möjligheter till förverkande	5
Särskilt yttrande	7
Utökade möjligheter till förverkande (M, C, L, KD)	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utökade möjligheter till förverkande

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen med den ändringen att orden "i Europeiska unionen" i rubrik och ingress ska bytas ut mot "inom Europeiska unionen".

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:155 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 12 maj 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S) och Runar Filper (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:155 Utökade möjligheter till förverkande.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Utskottets överväganden

Tökade möjligheter till förverkande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.
Jämför särskilt yttrande (M, C, L, KD).

Propositionen

Bakgrund

Förverkande är en särskild rättsverkan av brott och kan ske genom sakförverkande eller värdeförverkande. Innebörden av sakförverkande är att viss egendom förklaras förverkad, dvs. att ägaren eller rättighetsinnehavaren förlorar sin rätt till den aktuella egendomen. Vid värdeförverkande avser förverkandeförklaringen i stället värdet av viss egendom eller vissa förtjänster. Ett värdeförverkande har därför formen av en förpliktelse för den enskilde att betala ett angett belopp.

Europaparlaments och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen trädde i kraft den 19 maj 2014 och ska vara genomfört senast den 4 oktober 2016.

Regeringen anför att Lagrådet i sitt yttrande över det nu aktuella lagstiftningsärendet påminner om att behovet av en genomgripande översyn av bestämmelserna om förverkande påpekades av Lagrådet redan 2005 (se prop. 2004/05:135 s. 357 f.). Lagrådet konstaterar att de inkonsekvenser och den brist på systematik som tidigare påtalats allttjämt präglar förverkanderegleringen. Lagrådet betonar också behovet av att analysera hur reglerna förhåller sig till Sveriges internationella förpliktelser på förverkandeområdet. Lagrådet förordade därför att en grundlig översyn av bestämmelserna om förverkande skulle initieras utan dröjsmål.

Regeringen delar Lagrådets uppfattning om att det finns ett tydligt behov av en grundlig översyn av förverkanderegleringen. En sådan översyn ryms dock enligt regeringen inte i detta lagstiftningsärende, utan regeringen avser att återkomma till de frågeställningar som Lagrådet väckt i ett annat sammanhang.

Genomförande av direktivet m.m.

Enligt regeringen uppfyller svensk rätt genom befintlig lagstiftning i huvudsak de krav som uppställs enligt direktivet. Det krävs dock vissa lagändringar för att leva upp till direktivets krav på att det ska vara möjligt att på grund av brott förverka vinning och hjälpmedel även i vissa fall när en fällande brottmålsdom

inte kunnat meddelas på grund av lagföringshinder. Det krävs vidare vissa lagändringar för att genomföra direktivets krav på när utvidgat förverkande ska kunna ske. Vidare bör möjligheterna att erkänna och verkställa utländska beslut om förverkande anpassas för att svara mot direktivets bestämmelser om utvidgat förverkande.

När det gäller möjligheten till förverkande utan samband med en fällande brottmålsdom föreslår regeringen följande. Om det genom den brottsliges död eller genom åtalspreskription står klart att påföljd inte längre kan dömas ut för hans eller hennes brott, ska en talan om förverkande av utbyte av ett brott eller av egendom som har använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott ändå kunna prövas om stämning i mål om förverkande delgetts inom ett år från det att den omständighet inträffade som medför att påföljd inte längre kan dömas ut.

Vidare föreslår regeringen att utvidgat förverkande ska kunna beslutas när någon döms för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer. Som nya bland de särskilt uppräknade brott som kan utlösa utvidgat förverkande ska anges dataintrång, utnyttjande av barn för sexuell posering, tagande av muta, givande av muta samt vissa fall av barnpornografibrott. Dessutom ska utvidgat förverkande kunna utlösas av att någon döms för ett annat brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer och som har varit ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form.

Enligt regeringen bör dessutom ett förtydligande göras i brottsbalkens bestämmelse om hos vem förverkande av egendom och dess värde får ske till följd av ett brott, så att det tydligare framgår att bestämmelsen är tillämplig även inom specialstraffrätten.

Slutligen föreslår regeringen, som en anpassning till direktivets bestämmelse om utvidgat förverkande, att även ett beslut som har fattats med stöd av artikel 5 i direktivet ska anses som beslut om utvidgat förverkande vid erkännande och verkställighet. Möjligheterna för svenska myndigheter att vägra verkställighet av vissa utländska beslut om utvidgat förverkande ska vidare mildras och anpassas till den straffskaleavgränsning på fyra års fängelse som följer av genomförandet av direktivet.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens förslag är ändamålsenligt utformade och bör antas. Utskottet föreslår därför att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

Utskottet noterar också att regeringen avser att återkomma till frågan om en översyn av förverkanderegleringen i ett annat sammanhang.

Särskilt yttrande

Utökade möjligheter till förverkande (M, C, L, KD)

Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L) och Andreas Carlson (KD) anför:

Lagrådet har i såväl detta som tidigare lagstiftningsärenden påpekat att förverkanderegleringen präglas av inkonsekvenser och en brist på systematik. Lagrådet anser därför att det finns ett behov av en genomgripande översyn av bestämmelserna om förverkande och att den bör initieras utan dröjsmål. Vi delar Lagrådets uppfattning och anser därför att regeringen utan dröjsmål bör vidta åtgärder för att en grundlig översyn av bestämmelserna om förverkande ska kunna inledas. Som regeringen noterar ryms en sådan översyn inte inom ramen för detta lagstiftningsärende. Vi kommer därför att följa frågan och förbehåller oss rätten att återkomma i annat sammanhang om regeringen inte vidtar åtgärder i linje med det anförda.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:155 Utökade möjligheter till förverkande:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs¹ att brottsbalken 36 kap. 1 b, 5 och 14 §§ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***36 kap.****1 b §²**

Döms någon för ett brott för vilket är föreskrivet fängelse i sex år eller mer och har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, ska även i annat fall än som avses i 1 § egendom förklaras förverkad, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

Döms någon för ett brott för vilket *det* är föreskrivet fängelse i *fyra* år eller mer och har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, ska även i annat fall än som avses i 1 § egendom förklaras förverkad, om det framstår som klart mera sannolikt att den utgör utbyte av brottslig verksamhet än att så inte är fallet. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat.

Har brottet varit av beskaffenhet att kunna ge utbyte, gäller första stycket också om någon döms för

1. *människohandel enligt 4 kap. 1 a § tredje stycket, koppleri, ocker som är grovt, olovlig befattning med falska pengar som är grovt, eller grovt dobbleri,*

1. *dataintrång, utnyttjande av barn för sexuell posering, tagande av muta, givande av muta eller barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § första stycket 1–4,*

2. narkotikabrott enligt 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller olovlig befattning med narkotikaprekursorer enligt 3 b § första stycket samma lag,

3. dopningsbrott enligt 3 § första stycket lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

4. narkotikasmuggling enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling, *eller*

4. narkotikasmuggling enligt 6 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

5. människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716) eller

5. människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716) eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2011:115.

organiserande av människo-
smuggling enligt 20 kap. 9 § första
stycket samma lag.

organiserande av människo-
smuggling enligt 20 kap. 9 § första
stycket samma lag, *eller*

*6. något annat brott för vilket
det är föreskrivet fängelse i två år
eller mer och som har utgjort led i
en brottslighet som utövats i
organiserad form.*

Vad som sägs om förverkande i första och andra styckena gäller också
om någon döms för försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som
avses där.

Förverkande enligt denna paragraf får inte beslutas om det är oskäligt.

5 §³

Förverkande till följd av brott av
egendom eller dess värde enligt 1
och 2–4 §§ får, om inte annat har
föreskrivits, ske hos

Förverkande till följd av *ett* brott
av egendom eller dess värde får,
om inte annat har föreskrivits, ske
hos

a) gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet,
b) den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var,
c) den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses
i 4 §,

d) den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning eller på
grund av arv eller testamente eller genom gåva eller som efter brottet
förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller
skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet inte någon av dem som anges i första
stycket a–c, får den inte förklaras förverkad. Egendom som enligt 1 c §
ska anses som utbyte får dock förklaras förverkad om den egendom, som
den förverkade egendomen trätt i stället för, vid brottet tillhörde någon
av dem som anges i första stycket a–c.

14 §⁴

Kan på grund av den brottsliges
död eller av annan orsak påföljd *ej*
längre *ådomas*, får egendom
förklaras förverkad eller
företagsbot åläggas på grund av
brottet eller åtgärd föreskrivas till
förebyggande av missbruk, endast
om stämning i mål *därom delgivits*
inom fem år från det brottet
begicks. *Talan får i sådant fall*
väckas av åklagare endast om det
är påkallat ur allmän synpunkt.

Är *det* på grund av den
brottsliges död eller av annan
orsak *inte* längre *möjligt att döma*
ut påföljd, får egendom förklaras
förverkad eller företagsbot åläggas
på grund av brottet eller åtgärd
föreskrivas till förebyggande av
missbruk endast om stämning i
mål *om detta delgetts* inom fem år
från det att brottet begicks.

En talan om förverkande av
utbyte av ett brott eller av
egendom som använts eller varit

³ Senaste lydelse 2008:370.

⁴ Senaste lydelse 1986:118.

avsedd att användas som hjälpmedel vid brott får dock alltid prövas om stämning i mål om förverkande delgetts inom ett år från det att den omständighet inträffade som medför att påföljd inte längre kan dömas ut.

I fall som nu sagts skall vad i 35 kap. 3 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

En talan enligt första eller andra stycket får väckas av åklagare endast om det är påkallat från allmän synpunkt. I fall som avses i första och andra styckena ska vad som sägs i 35 kap. 3 § ha motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande i Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 3 kap. 11 a § lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande i Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Med ett utländskt beslut om förverkande avses i denna lag ett straff eller en åtgärd enligt ett lagakraftvunnet beslut, som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat i Europeiska unionen efter rättegång på grund av brottslig handling och som innebär ett slutligt berövande av egendom när domstolen förklarat att egendomen

1. utgjort vinning av ett brott eller uppgår till värdet av denna vinning,

2. utgjort hjälpmedel vid ett brott,

3. *har* förverkats till följd av en tillämpning av artikel 3.1 och 3.2 om utökade möjligheter till förverkande i rådets rambeslut 2005/212/RIF om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott, eller

4. *har* förverkats med stöd av andra bestämmelser om utökade möjligheter till förverkande än sådana som anges i 3.

Med ett utländskt beslut om förverkande avses i denna lag ett straff eller en åtgärd enligt ett lagakraftvunnet beslut, som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat i Europeiska unionen efter rättegång på grund av brottslig handling och som innebär ett slutligt berövande av egendom när domstolen förklarat att egendomen *har*

motsvarande som helt eller delvis

3. förverkats till följd av en tillämpning av

a) artikel 3.1 och 3.2 om utökade möjligheter till förverkande i rådets rambeslut 2005/212/RIF om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott, eller

b) *artikel 5 om utvidgat förverkande i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen, eller*

4. förverkats med stöd av andra bestämmelser om utökade möjligheter till förverkande än sådana som anges i 3.

¹ Senaste lydelse 2014:203.

Denna lag ska inte tillämpas på utländska beslut om förverkande som innebär återställande av egendom till rättmätig ägare.

3 kap.

11 a §²

För beslut om förverkande enligt 1 kap. 3 § första stycket 4 gäller, utöver vad som anges i 10 och 11 §§, att en verkställbarhetsförklaring inte får meddelas om

1. den gärning som ligger till grund för beslutet om förverkande varken motsvarar ett brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i *sex* år eller mer, eller något av de brott som räknas upp i 36 kap. 1 b § andra och tredje styckena brottsbalken,
1. den gärning som ligger till grund för beslutet om förverkande varken motsvarar ett brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i *fyra* år eller mer, eller något av de brott som räknas upp i 36 kap. 1 b § andra och tredje styckena brottsbalken,
2. brottet inte är av beskaffenhet att kunna ge utbyte,
3. det varken av beslutet om förverkande eller av krav som uppställs i den andra medlemsstatens lag framgår att den statens domstol har bedömt att den förverkade egendomen härrör från brottslig verksamhet, eller
4. beslutet om förverkande inte riktar sig mot någon av de personer som anges i 36 kap. 5 a § brottsbalken.

En verkställbarhetsförklaring avseende beslut som anges i första stycket får inte meddelas om det är oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

² Senaste lydelse 2014:203.